Gabay sa Pagbababuyan

at Pag-Iwas sa African Swine Fever (ASF)

DEPARTMENT OF AGRICULTURE
Regional Field Office No. 5
San Agustin, Pili, Camarines Sur
E-mail Address: darafid5@yahoo.com

IN SUPPORT TO:
Bantay ASF sa Barangay (BABay ASF) and Integrated National Swine Production Initiatives for Recovery and Expansion (INSPIRE) or Hog Repopulation Program

PagBababuyan Revised1.indd 1 2/11/2022 10:17:20 AM

PAUNANG SALITA

Ang paggamit ng mga makabagong teknolohiya sa industriya ng paghahayupan ay isang napakahalagang paraan upang mas mapalago ito. Malaking tulong ito sa mga nag-aalaga ng baboy dahil maaaring sila ay makatipid sa gastos at mapapanatili nilang de-kalidad ang kanilang mga alagang hayop.

Bukod sa bagyo at pandemya dala ng COVID19, nagkaroon din ng sakit na African Swine Fever (ASF) sa bansa sa taong 2020-2021. Ayon sa datos, tatlong milyong baboy sa Pilipinas na nagkakahalaga ng sampung bilyong piso amg sumailalim sa depopulation upang makontrol ang paglaganap ng ASF. Dahil dito, nagkulang at bumaba ang suplay ng karne at kinalaunan ay tumaas ang presyo nito sa merkado.

Ang ating pamahalaan ay gumawa ng mga hakbang upang matulungan ang ating mga magsasaka na apektado ng ASF. Nilagdaan ng Kalihim ng Kagawaran ng Pagsasaka na si William D. Dar ang Memorandum Order Blg. 45 upang makaahon at makabawi sa pagkakalugi ang mga nag-aalaga ng baboy.

Sa pamamagitan ng lathalaing ito, matututunan ang iba't ibang gawain at paraan mula sa tamang pagpili, pagpapakain, pagpaparami, kalusugan at pamamahala sa sakit hanggang sa pagkakatay nito.

Pagtulungan nating ibangon ang industriya ng pagbababuyan sa pamamagitan ng pagsunod sa mga bio-security measures at protocols na ipinapatupad ng kagawaran.

Naniniwala ako na ang mga bagong kaalaman na makukuha sa babasahin na ito ay magiging inyong susi sa paglago at pag-angat ng inyong kabuhayan sa pagbababuyan.

RODEL P. TORNILLA, MABE
Regional Executive Director

INTRODUKSIYON

Ang pagbababuyan, kahit maliit lamang ay nagdudulot ng karagdagang kita sa mga magsasaka habang hindi pa panahon ng taniman. Ito'y isang trabahong nagbibigay din ng kasiyahan, parang libangan.

ANG PAGPILI NG PALAHIANG BABOY

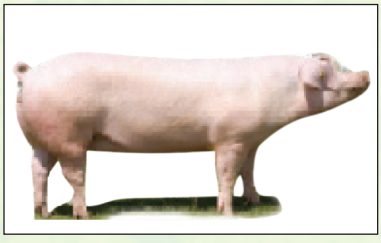

Ang tamang pagpili ng inahin ay mahalaga sa ikatatagumpay ng pagbabuyan. Upang magkaroon ng malusog ng biik importante na mataas na uring inahin at barako ang magamit sa pagbababuyan mula pa lamang sa umpisa. Ito ay makakatulong upang lumago ang iyong hanapbuhay. Makatitipid ka pa sa mga gastusin sa produksyon. **Ang mahalagang tandaan dito ay ito: Ang magandang klase ng biik na iyong tatamasahin ay makakakuha ng magandang presyo sa kalakalan.**

PISIKAL NA BASEHAN NG PAGPILI

Sa pagpili ng mga magiging inahin mahalagang malaman ang mga sumusunod:

1) **TAMANG KAAYUSAN NG SUSO** - Mahalaga na ang magiging inahin ay mayroon pitong paris at tamang agwat ng suso upang ang mga anak nito ay lumaking malusog na may tamang timbang.

2) **HABA NG KATAWAN** - Ang mahabang katawan ay isang mabuting katangian sapagka't maganda ang magigin ayos ng mga suso at ang mga biik ay hindi gaanong magsisiksikan kung nagsisisuso sa inahin.

3) **LAPAD AT HUBOG NG KATAWAN** - Ang katawan nito ay dapat may regular na lapad mula sa harapan hanggang likod. Ngunit ang katawan na malapad hanggang pigi ay mas mainam. Dapat din na may malapad at matibay na tadyang.

4) **MAAYOS, MALUSOG AT MALAPAD NA BALIKAT, HITA AT PIGI** - Ang tamang kaayusan ng balikat, hita at pigi ay mahalaga dahil dito nakukuha ang mga mataas na uri ng karne tulad ng porkchop, ham at bacon.

5) **PAA AT BINTI** - Kailangan din ng mga inahin ang malakas at matatag na mga paa at binti upang hindi mahirapang kumilos lalo na kung ito ay malaki na ang kabuntisan o kung may pinasususong mga biik.

PagBababuyan Revised1.indd 3 2/11/2022 10:17:21 AM

6) **LAKI** - Laging tandaan na piliin ang pinakamalaki sa lupon ng isang anakan. Mas nakakatipid at mas kikita kung magaalaga ka ng baboy na malaki para sa kanyang edad. Ang laki ng baboy ay laging nadadala hanggang pagtanda nito.

7) **ABILIDAD SA PAGGAGATAS** - Ang paglaki at pagiging masigla ng biik ay namamana sa inahin.

8) **MINANANG SAKIT AT KAPANSANAN** - Pumili ng masigla na baboy mula sa malusog na paanakan. Huwag pumili ng inahin o barako na galing sa isang paanakan na may sakit o kapansanan.

PAGPILI BASE SA BILIS NG PAGLAKI AT PAGPAPARAMI

Ito ang mga dapat gawing gabay sa pagpili ng tamang baboy.

1. **MAGALING KUMAIN** - Ang mahusay na paggamit ng feeds o pakain, ay isang mahalagang katangian ng isang baboy. Kapag konting feeds lamang ang kinakailangan ng baboy upang lumaki at bumigat ang timbang nito ay makakabuti sa negosyante dahil mas kikita siya dito ng husto.

2. **MABILIS NA PAGLAKI** - Ang mas mabilis na paglaki ng baboy ay maraming ibig sabihin - a. Mas maiksi ang oras ng pagpapakain, b. - nababawasan ang panganib na madapuan ng sakit at mas mababang paggastos sa pag-alaga ng mga baboy. Dahil dito mas malaki ang kikitain mo.

3. **GANDA NG LAMAN O KARNE** - Ang magandang uri ng karne na ibibigay ng isang baboy ay maaaring makita sa kapal ng taba at likod nito.

KAILAN DAPAT PAKASTAHAN:

Paminsan-minsan ang mga dumalagang baboy ay naglalandi kahit 4 na buwan lamang. Ang dumalagang baboy ay di dapat pakastahan kung wala pa sa 8 buwan ang edad na ang tamang timbang ay 90-100 kilos. Kung hindi ay mag-aanak ito ng konting biik lamang na magaang ang timbang at sakitin pa. At pag ito'y naging punla na at nabuo, sadyang mahihina ang mga ito. Mahihirapan pati ang inahing baboy sa pagbubuntis at pag-papagatas. Subalit kapag mas maraming beses na naglandi ang dumalagang baboy, mas marami itong inaanak na biik sapagkat ang pag-ovulate o ang pagbaba ng itlog galing sa ovario ng inahin ay nadadagdagan sa bawat paglalandi nito hanggang isang taong gulang. Mas marami ang magiging anak ng inahin kapag ito ay binabakuran sa pangalawa at pangatlong araw ng paglalandi, hanggang sa dalawang biik ang maaaring madagdag sa bawat paanakan kapag ganito ang gagawin.

PagBababuyan Revised1.indd 4 2/11/2022 10:17:21 AM

SUKAT NG KULUNGAN:

Upang makamtan ang tamang paglaki ng alagang baboy dapat ayusin ng tagapag-alaga ang tamang sukat ng kulungan sa laki at timbang ng baboy.

Tamang kaayusan at disenyo ng kulungan para sa matagumpay na pagbababuyan

FARROWING HOUSE

	Boar (bilugan)	Sows (inahin)	Gilts (biik)	Young Sow w/Litter	Mature Sow w/Litter	Pig 10-20 kg.	Pig 21-40 kg.	Pig 41-70 kg.	Pig 71-100 kg.
Pen size (minimum) sq. ft.		20	17	48	64	–	–	–	–
Stall size (total) sq. ft.		–	42	42	–	–	–	–	–
Stall with, inch		–	–	2-	24	–	–	–	–

GROWING/FINISHING HOUSE

	Boar (bilugan)	Sows (inahin)	Gilts (biik)	Young Sow w/Litter	Mature Sow w/Litter	Pig 10-20 kg.	Pig 21-40 kg.	Pig 41-70 kg.	Pig 71-100 kg.
Solid floor (total) sq. ft		–	–	–	–	5-6	6-7	7-9	9-12
Daily water needs. gal.	5.0	4.5	4.0	6.0	6.0	0.75	1.5	1.75	2.25
Daily feed consumed kg.	2-3	2-3	2-3	3.5	6.5	0.5-1.0	1.0-1.5	1.5-2.00	2-3

PagBababuyan Revised1.indd 5 2/11/2022 10:17:22 AM

PAGPAPAKAIN

Sitenta'y singko porsiyento (75%) ng buong gastusin sa pag-aalaga ng baboy ay sa pakain, at para kumita ang isang magnenegosyo rito, dapat niyang siguraduhin na mapalalaki nang husto ang mga baboy. Kaya isang balanse at mataas na uri ng pakain ang dapat ibigay at isang maayos na pamamaraan sa pagpapakain ang kailangan upang tama at mabilis ang paglaki ng mga baboy.

1. **PRE-STARTER RATION** - Ito ay mayroong 20-22% protina. Ang feeds na ito ang ipakain mula sa edad limang araw hanggang apat na linggo.

GULANG	DAMI NG PAGKAIN
5-11 araw	7.5-15 gramo bawat biik sa bawat araw
12-18 araw	15-30 gramo bawat biik sa bawat araw
19-25 araw	30-50 gramo bawat biik sa bawat araw
26-28 araw	50-120 gramo bawat biik sa bawat araw

Aabot lamang halos sa isang kilo ng pre-starter ang mauubos ng bawat biik sa loob ng halos isang buwan, 5-28 araw. Kung limitado ang pakain, dalawa hang- gang tatlong beses maghapon, ito'y sapat na ring makabusog sa kanila. Tiyakin lamang na parating may malinis na tubig na maiinom ng mga biik.

2. **STARTER RATIO** - Ito ay mayroon 17-18% protina. Ang pakaing ito ay ibinibi- gay kapag ang tanda ng baboy ay 4-1/2 hanggang 12 linggo na. Rekomendadong dami ng pakain: 700 gramo hanggang 1kg bawat baboy sa isang araw.

3. **GROWER RATIO** - Mayroon itong 15-16% protina. Ibinibigay ito sa mga baboy, na ang edad ay mga 12-20 linggo na. Rekomendadong dami ng pakain: 1 kg hang- gang 2 ½ -3 kg bawat baboy sa isang araw.

4. **FINISHER RATIO** - Mayroon itong 13-14% protina. Ibinibigay ita sa mga baboy na handa nang ibenta, mga 20 linggo na at nasa tamang timbang na. Dami ng pakain: 2 ½ - 3 kg bawat baboy sa isang araw.

5. **BREEDER RATIO** - Ito'y pakain para sa lahat ng klaseng palahiang baboy. Ang para sa mga barako ay may 13-15% protina. Ang inahin ay pinapakain ng 2 ½ kg sa bawat araw at maaaring umabot sa daming 4 ½ kg sa isang araw.

PagBababuyan Revised1.indd 6 2/11/2022 10:17:22 AM

GABAY PARA SA PATABAING BABOY

60-90 araw (2-3 buwan) - Dahan-dahan nang magpalit ng pagkain, mula pre-starter hanggang sa hog starter na. Ang pagkain ng baboy sa gulang na ito ay dapat dagdagan ng pampalakas na suplementong bitamina, mineral at growth promotant upang mapadali ang paglaki ng mga baboy.

91-150 araw (4-5 buwan) - Sa tuwing magpapalit ng pakain o dili kaya'y pabagu-bagong panahon. Palakasin ang katawan ng mga baboy laban sa "stress" o sa pagod tuwing papalitan ang pakain o kapag pabagu- bago ang panahon. Mabuting maghalo ng electrolytes sa inumin dahil habang lumalaki ang baboy, sila'y nakararanas ng stress. Kaya, kailangang gawin ang mga paraan upang maiwasan ang pagkakasakit at para lalong mapalakas ang resistensya laban sa anumang pagod, turukan ng Vitamin B-Complex. Ginagawa ito upang lalong mapaganda ang "enzyme action" at tumaas kanyang resistensiya laban sa sakit.

Dahan-dahang magpalit ng pakain simula sa hog starter hanggang sa hog grower. Sundin ang mga sumusunod na gabay:

Unang araw - tatlong parte ng starter sa isang parteng hog grower feed (3:1).
Pangalawang araw - kalahating parte ng hog starter at kalahating hog grower feed (1:1).
Pangatlong araw - isang parte ng hog starter sa tatlong parteng nog grower feed (1:3).
Ikaapat na araw - hog grower feed.

Ang rasyon ng pagkain sa baboy ay dapat ibahin sa iba't ibang panahon o buwan ng paglaki nito, at dahan-dahanin ang pagpapalit ng feeds o pakain nang hindi ito manibago.

Ang pagbibigay ng mga suplemento tulad ng mga bitamina, mineral at growth promotant ay dapat mentinahin para tiyak na tuluy-tuloy ang paglaki at makuha ang tamang timbang.

100 araw - Bago isagawa at matapos mabakunahan, lagyan ng eloctrolytes ang inuming tubig para mapanatiling mataas ang resistensiya laban sa "stress".

Bakunahan ang mga alagang baboy laban sa hog cholera at sa foot and mouth disease (FMD). Grabeng mga sakit ang hog cholera at FMD. Bakuna lamang ang tanging epektibong panlaban dito bago pa magka-epidemya.

Patuloy na palakasin ang katawan laban sa "stress" maghalo ng electrolytes sa inuming tubig. Habang lumalaki kasi ang baboy ito'y nakararanas ng stress, kaya't kailangang maparaan nang maiwasan ang pagkakasakit. Inirerekomenda na turukan ng Vitamin B-Complex dahil ito'y mabisang panlaban sa anumang pagod. Bukod rito, magaling din na mag halo ng antibayotikong feed supplement sa pagkain.

151-180 araw (5-6 buwan) - Dahan-dahang ipalit ang finisher/fattener feed sa grower feed. Laging lagyan ng bitamina't mineral ang pakain. Sundin lagi ang gabay sa pagpapalit ng feeds na nasa unahang pahina (91-150 araw).

PagBababuyan Revised1.indd 7 2/11/2022 10:17:23 AM

PAGPAPABULOG NG BABOY

Kung minsan, ang mga dumalagang baboy ay naglalandi na kahit apat na buwan pa lamang ang gulang. Di dapat itong pakastahan o ipabulog kung hindi pa husto sa walong buwan ang gulang at tumitimbang ng 90-100 kilo. Kung hindi'y mapipilitan itong mag-anak at ilang biik lamang ang iaanak, gagaan pa ang timbang at sakitin. Ang itlog kasi na inilalabas ng wala pa sa gulang na naglalanding baboy ay kakaunti; at pag ito'y naging punla na at nabuo, sadyang mahihina ang kalalabasan, at mahihirapan pati ang inahing baboy sa pagbubuntis at pagpapagatas.

Subalit kapag nakailang beses nang naglalandi ang dumalagang baboy, mas marami itong iaanak na biik dahil ang pagbaba ng itlog mula sa obaryo ng inahin ay nadadagdagan sa bawa't paglalandi nito hanggang sa ito'y isang taong gulang na. Mas maraming ipagbubuntis na biik ang inahin kapag ito'y ipinakasta sa pangalawa at pangatlong araw ng paglalandi. Hanggang sa dalawa pang biik ang maaaring madagdag sa bawa't panganganak kapag ganito ang gagawin.

GABAY SA PAGPAPARAMI

2 linggo bago pakastahan - Purgahin ang inahin. Ito'y upang maalis o maiwasan ang alinmang uri ng mga bulate na kaagaw sa mga sustansyang nakukuha sa pagkain.

Panatilihin ang mataas na antas ng suplementong antibayotiko sa pagkain. Ito'y upang sugpuin ang ano mang sakit na maaaring makaapekto sa kalusugan ng inahin o dumalaga sa panahon ng pagpapalahi, at masiguro ang maraming mabubuong itlog nito.

1-2 linggo bago pakastahan - Magbigay ng mabisang antibayotiko at bitamina bago isagawa ang pagbabakuna at pagkatapos mabakunahan. Bakunahan ang inahin laban sa Hog Cholera at FMD. Upang maiwasan ang "stress" at maihanda siya sa panahon ng pagbubulog.

Bigyan ang inahin ng higit sa pangkaraniwang dami ng pagkain (3 1/2 - 4 kg sa araw-araw). Ang mabitaminang pagkain na may mineral, calcium at phosphorus. Itos ay mahalaga sa pagpapataas ng obulasyon ng inahin (ovulation rate) at upang mapangalagaan ang inahin laban sa Hog Cholera at FMD.

Turukan ng Vitamin B-complex. Ito'y upang matiyak na malakas at masigla ang biik.

Pagbubuntis - Bawasan ang dami ng pagkain. Bigyan lamang ng 2 ½ hanggang 3 kg pagkain araw-araw. Ipagpatuloy ang pagbibigay ng mga pagkaing may bitamina, mineral, calcium at phosphorus. Para sa mas malusog at malakas na mga biik.

1- 2 linggo bago manganak - Lagyan ng electrolytes ang inuming tubig. Upang maiwasan ang anumang paghihirap o "stress" dulot ng pagpupurga at nang masiguro na malakas ang pangangatawan sa oras ng panganganak.

Purgahin ang inahin. Ito'y mahalaga upang hindi makontamina ng bulate ang mga biik habang sila'y ipinagbubuntis pa lamang.

PagBababuyan Revised1.indd 8 2/11/2022 10:17:23 AM

1 linggo bago manganak - Bigyan ang inahin ng mga dahong berde o gulay, gaya ng kangkong at dahon ng kamote, upang makatulong sa pantunaw at maiwasan ang pagtitibi, bukod pa sa mabawasan ang pagkakaroon ng "MMA Syndrome" (Mastitis, Metritis, Agalactiae).

Ipagpatuloy ang pagbibigay ng bitamina at mineral, upang masigla ang "parathyroid glands" sa paggamit ng calcium sa katawan.

Isang linggo bago manganak, itigil muna ang pagbibigay ng calcium sa pagkain, upang mapalakas ang resistensiya ng inahin sa anumang sakit at kumplikasyon na maaaring magpahina sa daloy ng gatas. Bunga nito ay mas maraming biik na malulusog sa panahon ng panganganak at pagkapanganak hanggang sa pagwawalay.

Magdagdag ng antibayotiko sa pakain.

araw bago manganak - Linising mabuti at disimpektahin ang kulungang pagpa- paanakan upang mamatay ang mga mikrobyong nagiging sanhi ng pagkakasakit ng mga biik at inahin.

Linising mabuti ang inahin, lalung-lalo na ang paligid ng mga suso upang ma- pangalagaan ang inahin laban sa MMA Syndrome (Agalactiae) mula sa Mastitis.

Sa pagluwal sa biik - Bawat biik na inilalabas ay dapat punasan ng malinis at mamasa-masang basahan lalo na ang ilong upang maalis ang manipis na lamad na bumabalot sa biik at mapaluwag ang paghinga ng biik.

Isunod ang pagputol sa pusod. Talian ng may isang pulgada (1 in.) ang layo sa katawan at pahiran ng antiseptiko upang maiwasan ang labis na pagdurugo at impeksiyon.

Putulin ang pangil ng biik. Kikilin ang matatalim na dulo ng pinagputulan. Iwasang magkasugat ang gilagid. Ito'y kailangan upang maiwasan ang pagkakasugat ng inahin habang nagpapasuso.

Ilagay ang mga biik sa malinis na lugar na mainit-init hanggang matapos ang panganganak.

Pagkapanganak - Linising mabuti ang inahin lalung-lalo na ang mga suso. Gumamit ng malinis at mamasa-masang basahan. Tanggalin ang inunan ng mga biik.

Hugasan ang loob ng matres ng matabang na antiseptiko. Ito'y upang malinis nang husto ang matres at mabawas, ang posibleng impeksiyon at MMA Syndrome

Turukan ang inahin ng calcium upang maiwasan ang posibleng pagpalya ng gatas o Agalactiae.

Turukan ang inahin ng mabisang antibayotiko upang maiwasan ang MMA Syndrome at iba pang impeksyon.

Turukan ang inahin ng Oxytocin upang mailabas kung may naiwan pang biik sa loob ng matres at mailabas din ang inunan ng mga biik. Linisin ang matres. Ang turok ay nakapagpapababa ng gatas upang mapadali ang pagpapasuso.

PagBababuyan Revised1.indd 9 2/11/2022 10:17:23 AM

1 araw pagkapanganak - Bigyan ang mga biik ng mabisang gamot laban sa pagtatae.

Pakainin ang inahin ng pagkaing pampagatas. Umpisahan sa 1 kg sa unang araw at dahan-dahan dagdagan hanggang umabot sa 31/2-4k sa ika-7 araw. Ito'y nang mapaganda ang daloy ng gatas ng inahin at maiwasan ang pagbaba ng timbang nito.

3 araw pagkapanganak - Turukan ang mga biik ng Iron at B-Complex vitamins. Ito'y laban sa anemia, pagtatae at pulmonya at saka pampagana rin.

5 araw pagkapanganak - Ipagpatuloy muli ang pagbibigay ng calcium at phosphorus sa pagkain ng inahin. Ang mga ito ay lubhang kailangan ng nagpapasusong inahin at mga nagsisilaking biik.

Bago bigyan ang mga biik ng pre-starter feeds, bigyan sila ng gamot laban sa pagtatae. Karaniwan sa pagbabago ng pagkain, nagtatae ang biik.

Dapat na nating sanayin ang ating mga alagang biik na kumain ng panimulang rasyon tulad ng piglet pre-starter pellets. Ibigay ito sa isang malinis na sulok ng kulungan na hindi kayang abutin ng inahin. O dili kaya'y pre-starter mash at dagdagan ng tamang bitamina, mineral at protina upang madagdagan ang sustansyang nagmula sa gatas ng inahin at mas maagang maiwalay ang mga biik dahil sa mabilis na paglaki at pagbigat ng mga ito. At tuloy maihanda ang inahin sa susunod na pagbubuntis.

10 araw pagkapanganak - Turukan muli ng iron dextran upang makumpleto ang pangangailangan sa iron at tuloy lumakas ang resistensiya laban sa sakit.

11 araw pagkapanganak - Magbigay ng mahusay na antibayotiko at bitamina bago isagawa ang pagkakapon at pagkatapos. Ito'y mahalaga upang maiwasan ang stress, sakit at kumplikasyon.

Kapunin ang mga lalaking biik na hindi gagawing palahian. Linisin ng antiseptiko pagkatapos. Ang pagkapon ay isang paraan upang mapabilis ang paglaki at pagbigat ng mga lalaking biik.

28-30 pagkapanganak - Awatin na ang mga biik na may timbang na 8-10 kgs pataas. Sa pagwawalay, ang inahin ang dapat na ilipat ng kulungan at iwanan ang mga biik sa dating kulungan. Haluan ng electrolytes ang tubig na inumin. Ito ang iinumin bago at pagkatapos magwalay ang inahin.

Sa gayong paraan mas magkakaroon ng pagkakataong makapagpahinga ang inahin, maihanda ang sarili sa susunod na pagbubuntis at mapangalagaan ang kanilang kalusugan sa panahon ng "stress" o pagod.

7 araw pagka-awat - Purgahin ang lahat ng biik upang maalis ang lahat ng bulate na maaaring maging dahilan ng mabagal na paglaki.

2 linggo pagka-awat - Bakunahan ang mga biik ng panlaban sa hog cholera at FMD. Sa gulang ding ito maaari na nating sanayin ang mga biik sa starter feeds. Haluan ang pagkain ng mga sustansiyang nakatutulong upang bumigat at lumaki, tulad ng mga bitamina, mineral, calcium at phosphorus. Kailangan ito upang maiwasan din ang mga grabeng sakit tulad ng hog cholera at FMD.

PagBababuyan Revised1.indd 10 2/11/2022 10:17:23 AM

Panatilihin and dami ng suplementong antibayotiko na inihahalo sa pakain upang lalong lumakas ang kanilang katawan at mapaglabanan ang epekto ng "stress" (pagod), lalo na ng mga bagong walay na biik, at upang maiwasan din ang mga sakit na enteritis, pulmonya at pagkakabansot.

3 linggo paaka-awat - Pangalawang pagpupurga sa mga biik. tuluyang maaalis ang anumang uri ng bulate na natira.

MGA PANGKARANIWANG SAKIT NG BABOY AT PAANO MAIIWASAN

SAKIT NG INAHIN, DUMALAGA AT BARAKO

Leptospirosis (bacterial) - Palatandaan: Malubha kung may lagnat at pagtatae; chronic form naman kapag naagas o nalaglag, mahinang biik, pagkabaog, iregular na heat cycles o pamamaga ng bayag.

Para maiwasan: Bakunahan. Iwasan ang kontaminasyong dala ng ihi ng baboy. Bumili ng barakong serologically negative. Suriin ang dugo tuwing ikaanim na buwan. Hindi dapat gamitin ang barako sa pagkasta kung ito'y may sakit na Leptospirosis. Nakakahawa ang sakit na ito, pati inahin ay mahahawa.

Brucellosis (bacterial) - Palatandaan: Pagkaagas, pagkabaog, orchitis, nanlalambot (lameness), mahinang mga biik, impeksyon.

Para maiwasan: Bakunahan. Pansamantalang ihiwalay ang mga bagong piling palahiang baboy sa lupon ng mga datihang baboy upang dimagkahawa-hawa ng sakit ang mga ito.

Pangtaunang pagsusuri ng dugo sa mga palahiang baboy at alisin ang alinmang may istorya ng pagkakasakit.

Enzootic Pneumonia (bacterial) - Palatandaan: Ubo, hirap sa paghinga, sipon. Para maiwasan: Huwag hayaang nagsisikip ang mga baboy sa kulungan at pamalagiing malinis at tuyo ito lalo na kung tag-ulan. Tabingan o lagyan ng habong ang kulungan upang maiwasan ang hamog. Ang pakain ay patuloy na lagyan ng suplimentong antibayotiko.

Mastitis - Metritis Agalactia Complex (MMA) - Palatandaan: Naninigas at namamaga ang suso, mahina ang gatas, lagnat, masa-masang puwerta, na may masangsang na amoy. Nanghihina ang inahin.

Para maiwasan: Haluan ng antibiotic feed supplement ang pakain isang linggo bago sa inaakalang panganganak.

Atrophic Rhinitis (bacterial) - Palatandaan: Paghatsing, nangingiwing nguso, may pulmonya, mabagal ang paglaki, enteritis, pagdugo ng ilong o balinguyngoy.

Para maiwasan: Huwag hahayaang maging masangsang at madumi ang kulungan ng baboy. Panatilihing malinis araw-araw.

PagBababuyan Revised1.indd 11 2/11/2022 10:17:24 AM

SAKIT NG MGA BIIK AT BAGONG WALAY

Piglet Scour (bacterial) - Palatandaan: Pagtatae, magaspang na balahibo, di-malusog na kaanyuan.

Para maiwasan: Pamalagiing malinis at tuyo ang kulungan sa lahat ng panahon. Iwasang mabasa ang mga biik habang nililinis ang kulungan lalo na kung masama ang panahon. Iwasan na malamigan o mahamugan ang mga biik.

Piglet Anemia - Palatandaan: Panghihina ng katawan, magaspang ang balahibo, maputlang balat, hirap sa paghinga at mabagal lumaki.

Para maiwasan: Turukan ng iron ang mga biik tatlong araw pagkaanak sa mga ito.

Gastroenteritis (bacterial) - PaLatandaan: Pagsusuka, pagtatae, panghihina, walang ganang kumain.

Para maiwasan: Bigyan ng pagkain na may antibayotiko at mapalagiing mataas ang dami nito.

Disease Edema - Palatandaan: Nanginginig at hindi diretso ang paglakad. 'Pag nakahinga ito, may pedalling movement.

Para maiwasan: Bawasan ang dami ng pagkain at dagdagan ito ng diet fiber, ito'y upang maiwasan ang mabilis na pagdami ng bacteria sa loob ng bituka. Pamalagi- ing malinis ang inuming tubig at pakain sa kulungan. Iwasan ang biglang pag-iiba ng rasyon.

SAKIT NG MGA PATABAING BABOY

Jowl Abscess - Palatandaan: Nana

Para maiwasan: turukan ng autogenous bacterin at iwasan na may nakausling matutulis na bagay sa loob ng kulungan ng baboy na nakakasugat.

Roundworm Infection - Palatandaan: Hindi bumibigat ang timbang, magaspang ang balahibo, malaki ang tiyan at walang ganang kumain.

Para maiwasan: Sundin ang tamang programa at pamamaraan ng pagpupurga sa inahin at biik.

Swine Dysentery - Palatandaan: Madugu-dugong tae na may parang laway. Ang tae ay pwede ring maitim. Dahan dahang nahahawa ang ibang baboy.

Para maiwasan: Linising mabuti ang kulungan at iwasan ang pagsisiksikan dito.

Salmonellosis - Palatandaan: acute enteritis, nangangamatay na baboy, panunuyo, magaspang ang balahibo, mamasa-masang puwit na may dumi.

Para maiwasan: Iwasang malagyan ng dumi (tae) ang pakain at tubig na inumin ng baboy.

PagBababuyan Revised1.indd 12 2/11/2022 10:17:24 AM

Hoa Cholera (Peste sa Baboy) viral - Palatandaan: Walang ganang kumain, lagnat, namumula at nagmumutang mata, pagsusuka, pagkamatay at pamumula ng walang balahibong parte ng katawan at tainga.

Para maiwasan: Bakunahan ang baboy laban sa sakit na hog cholera.

Swine Influenza viral - Palatandaan: Hirap sa paghinga, ubo, paglabas ng uhog, lagnat, walang ganang kumain at pamamayat.

Para maiwasan: Linising mabuti ang kulungan. Kontrolin ang paglaganap ng lung- worm. Purgahin kontra bulate.

MAHALAGANG PAALALA:

Para sa karagdagan impormasyon, kumunsulta sa beterinaryo o sa mga tagapagpalaganap ng kaalaman sa pagbababuyan nang maiwasan ang pag- kalat ng ibat-ibang uri ng sakit at pagkalugi.

PHILIPPINE MARKET CUTS FOR PORK

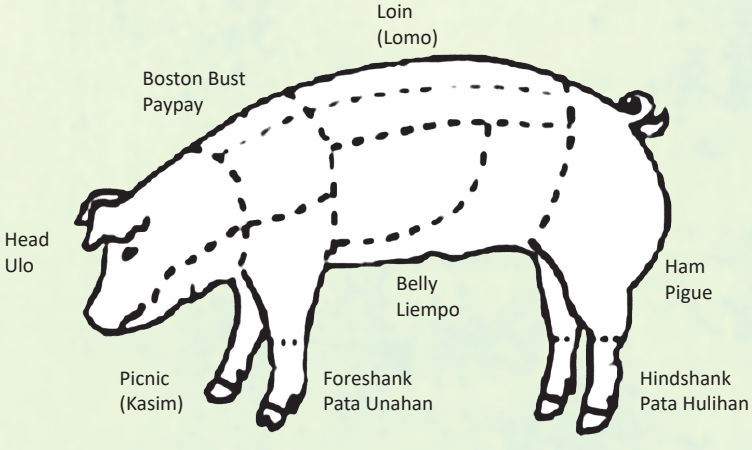

PagBababuyan Revised1.indd 13 2/11/2022 10:17:25 AM

AFRICAN SWINE FEVER (ASF)

Ang African Swine Fever o ASF virus ay isang nakakahawang haemorrhagic na sakit ng baboy – domestic at wild – pero hindi sa tao. Ang ASF ay nakakaapekto lamang sa baboy at hindi sa iba pang hayop tulad ng manok, baka, kambing at iba pa.

Mga Sintomas ng Baboy na may ASF:

- Mataas na lagnat
- Walang ganang kumain
- Namumula ang balat at nagdurugo ang mga internal organs
- Namamatay ang baboy sa loob ng 2-10 araw
- Maaring umabot sa 100% ang mortality o mamatay lahat ng baboy sa isang babuyan

Source: *Beltrán-Alcrudo, D., Arias, M., Gallardo, C., Kramer, S. & Penrith, M.L. 2017. ASF: detection and diagnosis. FAO Animal Production and Health Manual No. 19. Rome.*

Paano ito nakakahawa sa mga baboy?

- Direktang contact sa may sakit na hayop.
- Indirect transmission sa pamamagitan ng:
  - ✓ Pagpapakain ng tira-tirang pagkain na may nakahalong infected na karne (Ang ASF virus ay maaaring manatili sa loob ng 3 buwan sa karneng hindi luto at 1,000 araw sa frozen meat.
  - ✓ Fomites (non-living objects gaya ng sasakyan, gamit, damit at sapatos).
  - ✓ Biologic vectors o tagapagdala ng virus gaya ng langaw, kuto, daga, ibon at aso.

Kaning baboy

Maruming sapatos

Maruming gulong ng sasakyan

Langaw

PagBababuyan Revised1.indd 14 2/11/2022 10:17:26 AM

PAANO MAKOKONTROL ANG AFRICAN SWINE FEVER?

Sa kasalukuyan, wala pang gamot at bakuna kontra ASF sa Pilipinas.

Ang pag-iwas sa naturang sakit ay depende sa suporta ng mga nag-aalaga ng baboy, mga nagkakalakal, nogkokokunsumo at iba pang may kaugnayan o taya sa industriya ng pag-babababuyan at mga ahensiya at pamahalaan na nagpapatupad ng mga pinapasunod na batas at alituntunin.

Ang Department of Agriculture sa Bicol katuwang ang Bureau of Animal Industry (BAI) at National Meat Inspection Service (NMIS) ay mahigpit na nagpapatupad ng biosecurity measures para mapigilan ang pagkalat ng ASF sa rehiyon.

SA MGA TAGAPAG-ALAGA NG BABOY

- Maglagay ng foot bath.
- Mag disinfect ng kulungan ng baboy araw-araw gamit ang bleach gaya ng chlorox (zonrox).
- Huwag hayaang gumala ang baboy.
- Huwag magpa-pasok sa babuyan ng mga viajeros o mamimili ng baboy na hindi nadis-infect.
- Maghugas ng kamay gamit ang sabon bago at pagkatapos humawak sa baboy.
- Iwasan ang close contact sa mga baboy na mukhang may sakit.
- Gumamit ng protective gear/clothing, gloves at mask.
- Ireport agad sa Municipal Agriculture Office ang kahina-hinalang mga sintomas o biglaang pagkamatay ng baboy.
- Ilibing nang maayos ang mga namatay na baboy kasama ng mga dumi, sa tulong ng City/Municipal/ Provincial Veterinary Office, DA RFO 5 at ng Bureau of Animal Industry.

SA MGA NAGKAKATAY NG BABOY

- Magkatay lamang ng baboy sa mga accredited na slaughterhouse
- Huwag bumili ng baboy mula sa infected na lugar
- Huwag magkatay ng may sakit o patay nang baboy
- Panatilihing malinis ang lalagyan ng kinatay na baboy pati ang paglalatagan nito
- Huwag ipunin o pagsama-samahin ang mga baboy na kakatayin sa iisang kulungan.
- Huwag ihalo ang bagong katay na baboy sa karne ng matagal nang kinatay na baboy.

PagBababuyan Revised1.indd 15 2/11/2022 10:17:27 AM

Reproduced by:

Regional Agriculture and Fisheries
Information Section
(RAFIS)
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
Regional Field Office No. 5
San Agustin, Pili, Camarines Sur
E-mail Address: darafid5@yahoo.com

Mga pinagkunan ng impormasyon:

1) DA - Bureau of Animal Industry
Elliptical Road, Diliman, Quezon City

2) BELMAN Recommends
"Mga Gabay sa Pag-aalaga ng Patabaing Baboy
at Programang Pangkalusugan
para sa Mahusay na Produksyon"
78 Cordillera St., cor. Quezon Ave.,
Quezon City

"A food secure and resilient Philippines with prosperous and empowered farmers and fisherfolk"

Agriculture Bicol
darafid5@yahoo.com
bicol.da.gov.ph

Youtube: Department of Agriculture Bicol
FB Page: Department of Agriculture-Bicol